

کاوشی در فرآیند افزایش ناپایداری‌ها و طلاق در خانواده‌ها

حسین ملتفت*^{ID}، جابر مولائی** و علی حسین حسین‌زاده***

استادیار گروه جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
(نویسنده مسئول)

ایمیل: moltafet_h@scu.ac.ir

آدرس پستی: ایران، خوزستان، اهواز، گلستان، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، عضو هیأت علمی گروه علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور
تهران، تهران، ایران

ایمیل: Moulaei.J@pnu.ac.ir

*** استاد گروه جامعه‌شناسی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

ایمیل: a.hosseinzadeh@scu.ac.ir

اطلاعات مقاله	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۲۳ فروردین ۱۴۰۱	طلاق، ناپایداری‌ها خانواده‌ها، سیالیت و شکنندگی
تاریخ پذیرش: ۱۴/۶/۱۴۰۱	روابط زناشویی، دره‌شهر
انتشار آنلاین: بهار ۱۴۰۱	

اطلاعات تکمیلی:

قدردانی: از تمامی افراد و موسساتی که در انجام این تحقیق مولف را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.

تضاد منافع: نویسنده مقاله اعلام می‌کند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافعی وجود ندارد.

منابع مالی: نویسنده (ها) هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:

ملفت، حسین، مولائی، جابر و حسین‌زاده، علی حسین (۱۴۰۲). کاوشی در فرآیند افزایش ناپایداری‌ها و طلاق در خانواده‌ها. توسعه اجتماعی، (۳)، ۱۷(۳)، ۱-۲۴.

10.22055/QJSD.2023.18263

20.1001.1.25383205.1402.17.3.1.4

چکیده گسترده

معرفی:

جامعه ایرانی طی سال‌های اخیر شاهد افزایش میزان طلاق بوده است (Habibpour and Nazak Tabar, 2012: 89). بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، تعداد طلاق ثبت شده با مدت ازدواج کم‌تر از یک سال از ۲۱۹۸ طلاق در بهار ۱۳۹۹ با رشد ۳۹ درصدی در تابستان همان سال به ۳۰۶۸ طلاق رسیده است (Statistical Center of Iran, 2021). از طرف دیگر، نظر افراد نسبت به طلاق تغییر کرده است؛ زیرا اگر در نسل اول طلاق امری خلاف عرف تلقی می‌شد و آن را ناروا می‌دانستند، در میان جوانان طلاق یکی از راه‌های نجات از مشکلات در خانه است (Azad Armaki, 2007: 136). پدیده‌ی طلاق به عنوان پدیده‌ای کمابیش عادی درآمده است و این قضیه نه تنها برای نسل جوان، بلکه برای نسل پیشین نیز به این شکل درآمده است (Ghani Rad, 2018: 227). هم‌چنین طلاق در گذشته غیرقانونی بود، اما دیگر این گونه نیست (Inglehart, 2021: 81).

این مطالعه با هدف کاوش فرآیند افزایش ناپایداری‌ها و طلاق در خانواده‌های شهر دره‌شهر انجام شده است. روش مورد استفاده در پژوهش حاضر، نظریه زمینه‌ای کوربین و اشتراوس است. دره شهر یکی از شهرستان‌های استان ایلام است که در طی سال ۱۳۹۷ در این شهرستان، طلاق‌های واقع شده برحسب تاریخ وقوع به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت محاسبه شده است این شاخص برابر با ۱/۷ بوده است که به معنی این است که به ازای هر ۱۰۰۰ نفر ۱/۷ نفر جمعیت واقع طلاق به وقوع پیوسته است. شهرستان دره‌شهر به طور مشترک با آبدانان بعد از ایلام بیش‌ترین طلاق در آن واقع شده است. در همان سال، میانگین طول مدت ازدواج در زمان طلاق برحسب تاریخ ثبت در شهرستان دره‌شهر در نقاط شهری ۶ سال و در نقاط روستایی ۹/۵ سال بوده است. میانگین سن طلاق بر اساس تاریخ وقوع در نقاط شهری در بین زوج ۳۳/۴۴ و در بین زوجة ۲۸/۳۷ گزارش شده است. میزان طلاق به ازدواج در شهرستان دره شهر برحسب ۱۰۰۰ نفر ۲۳/۹ بوده است (Sabteahval, 2020). دره‌شهر یکی از شهرستان‌های استان ایلام است در طی چند دهه اخیر به علت قرار گرفتن در مسیر تحولات ناشی از انقلاب اسلامی، پدیده جنگ تحمیلی، شهرنشینی، جهانی شدن و انقلاب ارتباطات، پیدایش روز افزون فناوری‌های ارتباطی نوین و نیز افزایش سطح آگاهی عمومی نهاد خانواده نیز هم‌چون سایر نهاد‌های موجود در شهر دره‌شهر دست‌خوش تغییر و تحولاتی گردیده است که یکی از این تغییرات، افزایش طلاق و ناپایداری‌های خانواده‌ها است بنابراین فرآیند افزایش ناپایداری‌ها و طلاق در خانواده‌های شهر دره‌شهر که مورد توجه قرار نگرفته است؛ نیاز به بررسی دقیق‌تری دارد. به طور کلی با وجود پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه طلاق اما روند و چگونگی شکل‌گیری و تغییر و تحول طلاق و ناپایداری‌های خانواده‌ها در ایران کم‌تر مورد توجه قرار گرفته است. هم‌چنین طلاق و ناپایداری‌های خانواده‌ها در جامعه مورد مطالعه یعنی دره

شهر که یکی از شهرستان‌های استان ایلام هست، کم‌تر مورد توجه واقع شده است؛ بنابراین پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سوال است که فرآیند افزایش ناپایداری‌ها و طلاق در خانواده‌های شهر دره‌شهر چگونه است؟ روش شناسی:

روش مورد استفاده در این پژوهش، نظریه زمینه‌ای کوربین و اشتراوس است. تکنیک جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، مصاحبه عمیق بوده است. برای دسترسی به مشارکت‌کنندگان با نمونه‌گیری هدفمند شروع و با نمونه‌گیری نظری برای رسیدن به اشباع ادامه داده شد و در نهایت با ۲۰ نفر از مشارکت‌کنندگان که شامل خانواده‌های در معرض طلاق و طلاق گرفته با متخصصان خانواده ساکن در شهر دره شهر بودند مصاحبه عمیق انجام شد. هم چنین قابل ذکر است که هم زمان با جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل داده‌ها نیز انجام شد. روش تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر نیز بر اساس نسخه‌ی ۲۰۱۵ کوربین و اشتراوس است.

یافته‌ها:

بر اساس مصاحبه‌های انجام‌شده، مقوله هسته‌ای حاصل از بررسی مفاهیم و مقوله‌ها در این پژوهش، سیالیت و شکنندگی روابط زناشویی است. این مقوله هسته دارای چهار مقوله‌ی اصلی خانواده به ظاهر هسته ای شده ولی ناپایدار، تفاوت‌های طبیعی و عدم رشد اجتماعی کافی زمینه ساز ناپایداری خانواده‌ها، فرزندان اولین قربانی خانواده‌های ناپایدار و تغییر نوع نگاه به زندگی زناشویی و پایبندی به آن است.

نتیجه:

امروزه ارزش‌های جمع‌گرایانه جای خود را به ارزش‌های فردی داده‌اند. زن و شوهر از قید و بند خانواده‌ها و خویشاوندان رها شدند و تمایلات آن‌ها آزاد شده و در صورت عدم رضایت زناشویی نیز خود تصمیم می‌گیرند که به زندگی مشترک شان پایان دهند. هم چنین رویکرد منعطف تری نسبت به طلاق اتخاذ نموده‌اند و آن را به عنوان بخش از فرآیند زندگی خانوادگی، درون چارچوب‌های هنجاری خود پذیرفته‌اند و نسبت به گذشته، مدت زندگی مشترک کاهش و طلاق افزایش یافته است. در کل خانواده‌ها و روابط زناشویی سیالیت و شکنندگی شده است و در واقع ما شاهد تعریف تازه‌ای از زندگی و حیات هستیم.

نتیجه می‌گیریم که نمی‌توان طلاق را فی نفسه خوب یا بد دانست، طلاق کارکرد مثبت هم دارد. وقتی مرد یا زن معتاد هستند و حضور آن‌ها برای خانواده مفید نیست یا کودکان سخت‌گرفتار معرکه والدین خود هستند و.. در این شرایط طلاق به کمک خانواده می‌آید.

سرانجام با وجود سیالیت و شکنندگی روابط زناشویی شده است دلیلی بر ناپودی و فروپاشی خانواده نیست بلکه به معنای تغییر ساختار خانواده است و تغییر در ساختار خانواده همگام با تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه است. هم‌چنین خانواده در جریان تغییرات خود اشکال نوین و ارزش‌های جدیدی را پذیرفته است.

منابع:

- Abdollahi, Asghar; Ahadi, Hassan; Tajeri, Buick and Haj Alizadeh, Kobra (2021). The Experience of Divorce from the Perspective of Divorced Couples in Tehran in the First Five Years of Life, Quarterly Journal of Women's Strategic Studies, Volume 22, Number 89, 162-143. **(Persian)**
- Afshar Kohan, Javad and Rezaian, Mahmoud (2018). Intergenerational Comparison of the Relationship between Individuals' Value System and Attitudes Toward Family Sustainability, Sociological Quarterly of Social Institution, Volume 5, Number 12, 336-293. **(Persian)**
- Amato, Paul. R (2000). The Consequences of Divorce for Adults and Children. Journal of Marriage and the Family, Vol 62, No 6, 1269-1287.
- Azad Armaki, Taghi (2017). Changes in the Challenges and Future of the Iranian Family, Tehran: Tisa Publications. **(Persian)**
- Azad Armaki, Taghi (2008). Sociology of the Iranian Family, Tehran: Samat Publications. **(Persian)**
- Bahmani, Sajjad; Hemmati, Reza et al. (2020). Understanding the process of shaping the marginalization experience based on the data theory of the foundation under study: Malachieh and Tal Barami neighborhoods of Khuzestan, Social Development Quarterly, Volume 14, Number 54, Number 2, 127-158. **(Persian)**
- Bala Khani Issa Lou, Qader (2017). Sociological explanation of the emergence of individualism in the Iranian family, PhD thesis in Sociology, Payame Noor University of Tehran. **(Persian)**
- Brown, L. Susan & Wright, R. Matthew (2019). Divorce attitudes among older adults: two decades of change, *Journal of Family Issues*, Vol 40 (8), 1018-1037.
- Creswell, W. John (2013). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Danaeifar, Hassan and Emami, Seyed Mojtaba (2008). Qualitative Research Strategies: A Reflection on Foundation Data Theorizing, Management Thought Quarterly, First Year, Second Issue, 69-97. **(Persian)**
- Ellwood, Charles (2018). Sociology and Modern Social Issues, translated by Mohsen Niazi and Azam Nejadi, Tehran: Sakhnouran Publishing. **(Persian)**
- Ghodsi, Ali Mohammad; Balali, Ismail and Isazadeh, Saeed (2012). Socio-economic deterrents and facilitators of divorce, Strategic Studies of Women, Fourteenth Year, No. 53, 85-43. **(Persian)**
- Ghani Rad, Seyed Mohammad Amin (2018). The decline of patriarchy The collapse of the family or the rise of the civil family, Tehran: Farhang Naqd Publications. **(Persian)**
- Giddens, Anthony and Satin, Flip (2015). Sociology, translated by Houshang Naebi, Volume I, Tehran: Ney Publishing. **(Persian)**
- Giddens, Anthony (2006). Sociology, translated by Manouchehr Sabouri, Tehran: Ney Publishing. **(Persian)**

- Habibpour, Habib and Nazak Tabar, Hossein (2012). Factors of Divorce in Mazandaran Province, Quarterly Journal of Women's Strategic Studies, Fourteenth Year, No. 53, 128-87. **(Persian)**
- Hargens, L. Lowell (2019). Incidence of first-marriage divorce among women in the 1979 panel of the National Longitudinal Survey of Youth, Journal of Demographic Research, Vol 40, 52, 1530-1535.
- Hassani, Mohammad Reza; Hedayati, Mansoureh and Mohammadzadeh, Fatemeh (2019). Meta-analysis of studies conducted on attitudes toward divorce in 2005-2006, Iranian Journal of Social Studies, Volume 11, Number 3, 126-151. **(Persian)**
- Inglehart, Ronald (2021). Renovation and post-modernization of cultural, social and political changes in 43 communities, translated by Mohsen Niazi, Taha Ashayeri and Mojtaba Manouchehri, Tehran: Sokhnoran Publications. **(Persian)**
- Jafari Bai, Mahboubeh; Rahmani Firooz Jah, Ali; Froutan, Yaghoub and Pahlavan, Manouchehr (2020). A Study of the Developments of the Iranian Family in the Perspective of Demographic Indicators 1355-1695, Quarterly Journal of Population, Twenty-sixth year, No. 109, 153-121. **(Persian)**
- Kavas, Serap & Thornto, Arland (2013). Adjustment and Hybridit in Turkish Family change perspectives from Developmental Idealism, Journal of family History, Vol 38, Issue 2, 223-241.
- Kyung-Sup, Chang, Min-Young, Song (2010). The stranded individualizer under 5ompresed modernity: South Korean women in individualization without individualism, The Briths Journal of sociology, Vol 61, Issue 3, 539-546.
- Kazempour, Shahla and calligrapher, Azam (2013). Meta-analysis of studies conducted on the level, trend and determinants of divorce in Iran and selected countries during 1986-90, Population Quarterly, Volume One, Number 1, 59-33. **(Persian)**
- Mashonis, John (2019). Social Issues, translated by Houshang Naebi, Volume 2, Tehran: Culture, Art and Communication Research Institute Publications. **(Persian)**
- Mehr News Agency (2020). Divorce alarm was sounded in Ilam province / the average of the province is higher than a country, Mehr News Agency, 11/30/1400 <https://www.mehrnews.com/news>. **(Persian)**
- Moltafat, Hussein; Shahpari, Davood; Mohebbi Meymandi, Mahyar and Hashemi, Fatemeh (2021). A Study of the Dynamics of Divorce in Iran in the Period of 2004-2015, Family Research Quarterly, Year 16, No. 64, 568-547. **(Persian)**
- Parrillo, N.Vincent (2004). Contemporary social problem, American: publishe pearson.
- Poor Najaf, Hiran (2002). Youth and the Family in Ilam, Ilam Culture Quarterly, No. 6-5, 113-103. **(Persian)**
- Rezaei Nasab, Zahra and Fotouhi, Sardar (2021). Analysis of Demographic Characteristics of Divorce in Ilam Province, Quarterly Journal of Cultural Sociology, Volume 11, Number 3, 145-172. **(Persian)**

-
- Sabteahval Organization (2020). Yearbook of Demographic Statistics of the General Registry Office of Ilam Province in 1397, Ilam: Sabteahval Organization. **(Persian)**
  - Statistical Center of Iran(2021). Report of the Statistics Center of Iran, <https://www.amar.org.ir> **(Persian)**
  - Vignoli, Daniele., Styr, Marta., Matysiak, Anna., & Tocchioni,Valentina (2018). The positive impact of women's employment on divorce: Context, selection, or anticipation?, Demographic Research: Vol 38, 1058- 1110.
  - Williamson, Megan (2005). The Impact of Structural Changes in the 1960s and 1970s on Family Structure in America, Western Tourism, No. 17, 59-51. **(Persian)**